

TEMPERATURERNE KOMMER TIL AT LIGGE MELLEM 5 OG 7 GRADER - HVORNÅR BRUGES *KOMME TIL AT* MED REN EFTERTIDSBETYDNING ?

Af Birgitte Skovby Rasmussen

Verbalforbindelsen *komme til at* (+ infinitiv) kan have flere forskellige betydninger. En af dem er ”gøre i fremtiden; med tiden gøre” (DDO). I de følgende eksempler har vi den i hhv. præsens og præteritum:

- (1) Denne uges politik kommer til at bære præg af, at de politiske aftaler for næste års finanslov falder på plads. (Pol. 06.11.06)
- (2) Så er det tid til de første skole-hjem samtaler, som kommer til at foregå onsdag d. 29. november og onsdag d. 13. december. (Brev fra klasselærer, nov. 2006)
- (3) Det var i kraft af hans talent, at teoretisk fysik kom til at blomstre i København og ikke i kraft af politisk styring. (JP. 10.02.00 / K2000)
- (4) Han brød med 1700-tallets idealiserende kunst og lagde grunden til den malerkunst, vi kom til at kende som guldalder. (JP. 24.04.98 / K2000)

I (1) og (2) refereres der til en fremtidig situation i forhold til et punkt i nutiden, og *kommer til at* kan her siges at være ”nærmest synonym med futurisk *ville*” (Hansen 1972:31). I (3) og (4) refereres der til en fremtidig situation i forhold til et punkt i fortiden, og *kom til at* er her mere eller mindre synonym med fortids fremtid med *skulle* (Diderichsen 1957:137). Min artikel koncentrerer sig om præsensformen; men meget af det jeg skriver, er også møntet på præteritumsformen.

En sammenligning med andre betydninger af verbalforbindelsen tydeliggør at vi har at gøre med en ’futurisk’ variant af *komme til at*, dels fordi den har eftertidsbetydning i modsætning til uheld/tilfælde-betydningen: *Hans kom til at smide nogle vigtige papirer ud*, dels fordi varianten mangler den modalitet vi har i nødvendighedsbetydningen: *Én af drengene kommer nok til at tage det med ro*.

I artiklen ’Modal interessens’ karakteriserer Erik Hansen, som allerede nævnt, varianten som nærmest synonym med futurisk *ville*, hvad han belægger med et eksempel der både inde-

holder et *vi kommer til at opleve* og et *vi vil opleve* (Hansen 1972:31). Men selvom de to former, *ville* og *komme til at*, kan opfattes som synonyme i eksemplet, kunne der godt være en grammatisk og/eller semantisk faktor der betingede valget af den ene form frem for den anden. Det har jeg i hvert fald tænkt mig at argumentere for at der er.

I den sidst udkomne danske grammatik, af Robert Zola Christensen og Lisa Christensen, omtales muligheden for at bruge *komme til at* til eftertidsreference. De betragter imidlertid *komme* som et verbum blandt andre verber, en leksikalsk størrelse med at-infinitiven som (middelbart) objekt (Zola Christensen og Christensen 2005:135 og 136). I modsætning til dem ser jeg verbalforbindelsen som en grammatisk størrelse og anskuer *komme til at* + *-e* som en del af udsigelsen, idet størrelsen situerer sagforholdet i tid.

Jeg vil i artiklen argumentere for at *komme til at* + infinitiv er blevet en tempusform i dansk, således at 1. størrelsen *komme til at* + *-e* opfattes som en relativ eftertid, hvor *komme til (at)* er et hjælpeverbum, der 2. kan/skal bruges ved sagforhold der ses under tilstandsaspekt (i kombination med ateliske konstruktioner), og 3. *komme til at* (+ infinitiv) fungerer i den nævnte betydning på linie med og som et uundværligt supplement til direkte præsens med eftertidsbetydning og til futurisk *ville* (+ infinitiv).

1. Tiden og modaliteten. Skandinavisk de-venitiv eftertid og andre eftertidsbetydninger

Mange sprog i verden har udviklet en fremtidbetydning ud fra bevægelsesverbet COME (se Bybee, Pagliuca og Perkins 1991:29). Går vi til de germanske sprog, finder vi en sådan de-venitiv fremtid i den fastlandsskandinaviske konstruktion *komme til at* / *komma att* som i *Jag kommer att skriva i morgon.*¹ Det er en af de former Östen Dahl behandler i sin artikel 'The grammar of future time reference in European languages':

- the first attested examples in Swedish go back to the 17th century. The original form of the construction in Scandinavian (preserved in Norwegian and Danish and attested in older Swedish) is: *kommer til(l) at(t) <full verb>* (Dahl 2000:320).

Anvendelsen af *komme til at* som fremtid har i dansk ikke det samme omfang som *komma att* i svensk. Det kan bl.a. hænge sammen med at svensk – udover direkte nutid og det modale / intentionsbaserede SHALL (*skulle*) - kun har *komma att* til rådighed. Dansk har derudover den de-volitive fremtid med WILL (*ville*), der findes i en række germanske sprog, fortrinsvis i Nordsø-området; ud over dansk og engelsk er der tale om norsk bokmål, færøsk, frisisk og

¹ Formen med *till*, *komma till att*, er frekvent i sydsvensk. Tak til Karen Margrethe Pedersen, København, for oplysningen, som stammer fra Kristina Hagren, Uppsala.

jiddisch (Dahl 2000:322). Dansk befinder sig mht. WILL og COME som hjælpeverber et sted imellem engelsk og svensk.

Det er svært at sige hvornår den futuriske betydningsvariant af *komme til at* er opstået i dansk talesprog. Mht. dansk skriftsprog er der dog noget der tyder på at vi ikke skal meget langt tilbage i tiden for at finde den første hyppige/systematiske anvendelse af den, eftersom den ikke er behandlet hverken i Otto Jespersens *Tid og Tempus* eller i ODS, steder hvor man ellers fokuserer på ordlyden *komme til at*. O. Jespersen omtaler verbalforbindelsen (i forbindelse med en opregning af forskellige fremtidsformer), og fastslår at den ”dels bruges om det tilfældige, dels om det nødvendige”. Der eksisterer med andre ord for ham ikke nogen ren eftertidsbetydning af *komme til at*. På samme side nævnes også *vil/skal komme til at* (med henblik på de to modalverbers betydning) (Jespersen 1914:21/387). ODS registrerer heller ikke nogen futurisk betydning af *komme til at*, men: ”1) om mulighed, 2) om tilfælde, 3) om nødvendighed, samt om adkomst og om tilskikkelse i alm.” (ODS Bind 10 1928:1099, II komme16). Der er ikke tilføjet noget om *komme til at* i Supplementsbindet.

Den danske eftertidsform *komme til at* optræder i Joan L. Bybee, William Pagliuca og Revere Perkins artikel ’Back to the future’ (om grammatikalisering af fremtid i meget forskelligartede sprog).² De rubricerer den, naturligt nok, i hovedtypen ’bevægelsesverber’, og den står dermed adskilt fra de ’agent-orienterede modaliteter’ (herunder *ville* og *skulle*). Bortset fra rubriceringen, kan man dog med fordel sammenholde *komme til at* og dens udvikling og betydninger med de to modalverbers. *Ville* (og til dels *skulle*) udvikler fremtidsbetydning via et stadium hvor der udtrykkes intention (Bybee et al 91:26). Jeg vil mene at *komme til at* i kontrast hertil udvikler fremtidsbetydning via forskellige betydninger der alle udtrykker ikke-intention, hvad der også må siges at være en agent-orienteret modalitet. Vi har en markeret ikke-intention i *Hans kom til at smide nogle vigtige papirer ud*, *Peter kommer til at tænke på gamle dage*, *Jeg kommer til at løbe nu* og *Én af drengene kommer nok til at tage det med ro* (en konsekvens der i hvert fald er imod subjektets intention). Det kan være uheld, tilfældighed, nødvendighed eller konsekvens; de andre betydninger forlener *komme til at* med nogle potentialer der gør den egnet til at fungere som modstykke til *ville* og *skulle*.

Vi får via de andre betydninger en eftertid der ses igennem ’hvad der er tilfældet’, en eftertid man kunne kalde ’accidensbaseret’, eller en eftertid der ses igennem hvad der er en konsekvens af noget, en ’konsekvensbaseret’ eftertid. Accidens og/eller konsekvens kan, på trods af *komme til at*’s umiddelbart ikke-modale karakter, opfattes som modaliteter på linie med de

² Bybee m.fl. har for dansks vedkommende funderet deres behandling af fremtids-hjælpeverberne på H.A. Koefoeds *Teach Yourself Danish* (1958).

hos Togeby nævnte: ”nutidens eftertid [kan] kun beskrives i modale kategorier som sandsynlighed, nødvendighed, mulighed eller ønske” (Togeby 2003:113).

2. Aspektet. Hvor bruges *komme til at* (+ infinitiv) med (ren) eftertidsbetydning?

Vi går nu over til en undersøgelse af en længere række sætninger der indeholder et futurisk *komme til at*, for herigennem at kunne svare på spørgsmålet: Hvilket aspekt ses sagforholdene under?

For at være sikker på at man står med den futuriske variant, kan man isolere *komme til at*'s betydning ved hjælp af en ombytningsprøve, hvor man fra fx (5) fjerner *kommer til at* og laver infinitiverne om til præsens.:

- (5) Vej nr. 2 - som kommer til at strække sig fra adgangsvejen og ud til »øen« - kommer til at hedde »Åholmen«, (DjurslandS.net 31.10.06)

Ombytningen resulterer i: *Vej nr. 2 - som strækker sig fra adgangsvejen og ud til »øen« - hedder »Åholmen«*. Hvis man sammenligner den oprindelige sætning med den omdannede mht. betydning, hører man ingen anden forskel mellem dem end en forskel i tid. Der ligger ikke nogen anden betydning i *komme til at*, end 'fremtid'. I undersøgelsen af aspektet udelukker vi denne fremtidsmarkering; så hvis vi har en sætning som *Jeg kommer til at savne mit arbejde* (K2000), undersøges *Jeg – savn(er) mit arbejde*.

For at få et større antal sætninger med futurisk *komme til at* har jeg foretaget nogle søgninger i Korpus 2000, bl.a. på 'kommer til at', 'kom til at', med og uden inversion og med og uden sætningsadverbial. De fleste af mine eksempler stammer fra aviser.

Jeg har dernæst frasorteret sætninger med andre betydninger af *komme til at*, primært nødvendighedsbetydningen og uheld/tilfældebetydningen. Frasorteringen er ikke uproblematisk skarp i kanten; der kan godt være tilfælde hvor man er i tvivl om hvorvidt man står over for den futuriske variant eller over for nødvendighedsvarianten. For eksempel kan man godt opfatte:

- (6) Og det bliver producenterne, der kommer til at betale for den planlagte screening.

som futurisk, men der er en interferens fra nødvendighedsbetydningen. Det kan til dels forklares ved at den futuriske betydning kan blive farvet af de andre betydninger fx hvis sagforholdet er noget ubehageligt, noget som folk gennemgående ikke vil (såsom 'betale'). Dybest set er det betinget af at den futuriske betydning opstår netop via og i kraft af de andre betydning-

ger, og "developing grams often retain traces of their earlier lexical meaning, losing it only very gradually" (Bybee et al 1991:26).

Men hvis vi udelukker disse tvivlstilfælde, står vi under alle omstændigheder, efter søgningen og frasorteringen, tilbage med en lang række eksempler på *komme til at* med ren eftertidsbetydning; og heraf har jeg undersøgt omkring hundrede. Sætningerne med den futuriske variant er i øvrigt langt i overtal i forhold til de andre varianter set under ét (110 ud af 163).

Vi skal så undersøge fuldverberne med tilhørende led for at konstatere hvilket aspekt sagforholdet ses under. Til formålet har jeg støttet mig til Ole Togeby's definitioner af tilstandsaspekt og overgangsaspekt³:

Ved tilstandsaspekt ansues forløbet i sagforholdet uafgrænset og ikke kvantificerbart, mens forløbet under overgangsaspekt ansues som noget afgrænset med en førtilstand og en eftertilstand'. (Togeby 2003:103)

Tilstande inddeles hos Togeby i varighed-udstrakt (*koste*), stilstand (*stå*), proces, (*brænde*), iteration (*løbe*) og ufuldendt (*bygge på et hus*) (se skema i Togeby 2003:321). Jeg tilføjer for egen regning del/helhed (*indeholde*) som en underafdeling af varighed. Selv om der her nævnes nogle verber som eksempler, skal det dog understreges at undersøgelsen ikke kun gælder verberne, men også de led der er knyttet til dem:

Det er et gennemgående træk ved det danske verbalsystem at verberne normalt ikke har indbygget telicitet, men at denne specificering finder sted gennem grammatisk konstruktion. (Hansen og Heltoft 2005:47)

For ikke udelukkende at operere med negative definitioner af tilstandsaspektet: 'uafgrænset og ikke kvantificerbart', har jeg som arbejdsredskab til tilstandene også brugt termene 'udstrækning' og 'fortsættelse' samt 'linie / bevægelse / rum', overfor overgangsaspektets 'punkt'.

Resultat af undersøgelsen

De undersøgte sætninger har alle sagforhold der ses under tilstandsaspekt. Sagt på en anden måde: Fuldverbet med tilhørende led er ateliske konstruktioner. Aspektet i sætningerne kan henføres under en af de nævnte aktionsarter: udstrakt varighed (7), (8) og del/helhed (9), (10),

³ Begreberne er beslægtet med imperfektivt aspekt og perfektivt aspekt. Mht. aspekt har jeg også støttet mig til Engerer (2003) og Jørgensen (2001).

stilstand (11), (12), proces (13), (14) eller iteration (15), (16), (17) (der er kun få eksempler på 'ufuldendt'). Det afgørende her er dog blot at konstatere at vi står over for tilstandsaspekt. Jeg giver i det følgende nogle få eksempler fra undersøgelsen. (Alle eksempler er fra Korpus 2000):

- (7) Værket kommer til at koste godt 70 millioner kroner.
- (8) Selv om 2M Invest ikke kommer til at mangle investorer, ..
- (9) Og de godt 500 (..) glasværksarbejdere og funktionærer kommer til at udgøre arbejdsstyrken på den svenske emballagekoncerns 17. fabrik.
- (10) Det kommende Oceanium, der både kommer til at indeholde overdækket regnskov med tropiske dyr og (..), ventes færdigopført 1. juni.
- (11) De fire unge ejere af det kun 10 måneder gamle Neo Ideo kommer til at sidde på sammenlagt knap en halv procent af aktierne i BDM.
- (12) Det er allerede kendt, (..) at Per Frimann kommer til at stå i spidsen for en styrket administration.
- (13) De fireårige overenskomster kommer til at påvirke hendes arbejdsplads mere end så mange andres.
- (14) "Snak mellem maskiner kommer til at revolutionere samfundet meget mere end person-maskine kommunikationen over Internet har gjort."
- (15) "Han er ikke en person, jeg drikker kaffe med, og næppe heller en jeg kommer til at drikke kaffe med."
- (16) Om rederiet kommer til at afslutte shipping-forretninger udelukkende baseret på Internet er dog endnu usikkert.
- (17) Hun er spændt på de enorme ændringer, der vil ske, når samarbejdet mellem kunder og sælgere kommer til at foregå elektronisk, og der opstår virtuelle virksomheder.

(Det hører med til billedet at eftertid med *vil + komme til at*, fx *Vi vil komme til at vokse yderligere i år / Også det vil komme til at præge kulturåret* også er kombineret med tilstandsaspekt; selvom det falder uden for denne specifikke undersøgelse, eftersom *komme til at* her ikke uden videre kan siges at være futurisk, når *ville* er involveret).

Når *komme til at* har ren eftertidsbetydning, bruges det konsekvent sammen med tilstande. Der eksisterer en fast sammenhæng mellem *komme til at* med (ren) eftertidsbetydning og til-

standsaspekt. Undersøgelsen viser: 1. Hvis en sætning indeholder et *komme til at* med futurisk betydning, så ses sagforholdet under tilstandsaspekt, og omvendt: 2. Hvis *komme til at* bruges ved tilstandsaspekt, vil den futuriske betydning fremkomme. Derimod siges der ikke noget om hvorvidt *komme til at* altid bruges som fremtidsreference ved tilstandsaspekt.

Hvis vi på samme måde undersøger aspektet ved sætninger der indeholder en modal variant af *komme til at* (uheld/tilfælde og nødvendighed), viser det sig at der er en tilsvarende sammenhæng mellem *komme til at* med modal betydning og overgangsaspekt:

(18) ... hvor han kommer til at fornærme Aristofanes på det grueligste.

(19) Men kommer blikket til at vandre væk fra spotlys og..

(20) ”Min kære pige, du kommer nok til at forlænge dit ophold her lidt”.

(21) Til gengæld kommer befolkningen til at indstille sig på..

Det vil sige at der er nogle begrænsninger for *komme til at* 's anvendelse som (ren) eftertid, idet verbalforbindelsen kun kan bruges i denne betydning sammen med tilstandsaspekt. Når *komme til at* bruges sammen overgangsaspekt, vil betydningen være en anden (af modal karakter - uheld/tilfælde eller nødvendighed). Betydningen skifter med aspektet: Modal betydning ved overgange og futurisk betydning ved tilstande.

3. Sammenligninger med andre verbale udtryk for eftertid

De velkendte muligheder der er (i dansk) for at udtrykke 'fremtid' med verbale former eller hjælpeverber er præsens (direkte nutid) og modale hjælpeverber + infinitiv (specielt *ville*). Jeg vil derfor sammenligne aspektet ved *komme til at* med aspektet ved disse former.

Dansk er en del af det futurumsløse sprogområde i Nordeuropa (finsk og estisk og alle germanske sprog undtagen engelsk). 'Futurumsløs' vil sige at der måske nok findes verbale udtryk for fremtid, men at der ikke generelt er obligatorisk futurum. Man 'nøjes med' direkte nutid mange steder hvor dette ikke ville være muligt i engelsk (Dahl 2000:325-326). Der er dog visse begrænsninger for anvendelsen af præsens:

The present tense [med fremtidsbetydning] (...) is much more frequent with *telic* verbs (...) than with *atelic* verbs. Here one would normally use future tense constructions like: Skal han arbejde i ferien?/ Vil du vente på mig? (Allan, Holmes og Lundskær-Nielsen 1995:268)

Præsens angiver 'nutid' under tilstandsaspekt, 'fremtid' under overgangsaspekt.

(Togeby 2003:104)

(Jeg tillader mig at sidestille begrebet 'ateliske verber' med 'under tilstandsaspekt'). Der er med andre ord tilfælde hvor præsens ikke dækker eftertidsområdet. For eksempel kan sætningen *I praksis foregår forsøget i seks havne* ikke opfattes som refererende til noget rent fremtidigt. Der må et eller andet til der markerer eftertid. Her er konstruktionen med *komme til at* en reel mulighed:

(22) I praksis kommer forsøget til at foregå i seks havne (K2000)

Komme til at kan opfattes som et supplement til direkte nutid, således at de to tilsammen dækker eftertidsområdet, når vi ser bort fra eftertid af hjælpeverberne, fx *vil være*, og når vi ser bort fra at man af andre grunde anvender et modalt hjælpeverbum + infinitiv.

Et alternativ til (22) kunne være at bruge den (til eftertid) mest oplagte kandidat blandt de modale hjælpeverber, *ville*. Men:

Det modale hjælpeverbum *ville* betyder 'ønske' før tilstande: *Hun vil sove*, men 'eftertid' før overgange: *Hun vil vågne*. (Togeby 2003:104)

ville (+ infinitiv) har altså ligesom direkte nutid begrænsninger i sine muligheder for at betyde 'eftertid'. Hvis subjektet er animat som i Togeby's eksempel, er *ville* uanvendelig ved tilstande pga. ønskebetydningen. Det hjælper ikke meget på det hvis subjektet er inanimat. Sætninger som *I praksis vil forsøget foregå i seks havne* eller *Metrostationen vil ligge ni meter under jordoverfladen* er måske mulige. Men igen står *ville*'s ønskebetydning i vejen; det kunne lyde som om et forsøg eller en metrostation var i stand til at ønske noget. Disse aspektbegrænsninger for *ville* er der kompenseret for i:

(23) Vi vil komme til at vokse yderligere i år. (K2000)

(24) Også det vil komme til at præge kulturåret. (K2000)

hvor *komme til at* støtter *vil*'s fremtidsbetydning ved at modvirke ønskebetydningen. *Komme til at*'s tilstedeværelse er forårsaget af tilstandsaspektet; men dens primære funktion er her at være fremtidsmarkør eller i hvert fald en uundværlig del af fremtidsmarkeringen. Hvis *komme til at* på et tidspunkt er blevet nødvendig at have mellem *vil* og fuldverbet, så har den udviklet sig til at være tilstrækkelig. *Ville* er således til dels blevet overflødig som fremtidsmarkør ved

tilstande; men der kan selvfølgelig være andre, fx modale eller stilistiske, grunde til at begge hjælpeverber bruges på engang.

I nogle tilfælde er også *skulle* uanvendelig til eftertid ved tilstande. Den betydning af intention der – ud over eftertidsbetydningen – ligger i *skulle*, kan af en eller anden grund være uforenelig med budskabet i sætningen. Fx *Vi ved hvordan* (vi gerne vil have) *huset skal se ud, men vi ved ikke hvordan det (faktisk) kommer til at se ud*. Med de to sætninger udtrykkes forskellige ting, i den første nogle ønsker og intentioner for fremtiden (eftertiden), og i den anden hvordan den fremtidige virkelighed (faktisk) bliver.

4. Konklusion

Præsens og *ville* har mht. aspekt nogle begrænsninger i deres anvendelse som eftertid. Vi kan ikke uden videre (fx uden tidsadverbial) bruge præsens (direkte nutid) til at udtrykke eftertid af tilstande med, og heller ikke uden videre *ville* + infinitiv, hvis sagforholdet er en tilstand.

Det område hvor præsens og *ville* har deres begrænsninger, tilstandsaspektet, er lige netop det område hvor *komme til at* har sin anvendelse, og omvendt. Den faste forbindelse der eksisterer mellem kombinationen: <direkte nutid/*ville* + overgangsaspekt> og betydningen 'fremtid' modsvares af den faste forbindelse mellem kombinationen: <*kommer til at* + tilstandsaspekt> og betydningen 'fremtid'. Sagt på en anden måde: Præsens/*ville* og *komme til at* har fordelt eftertidsområdet mellem sig.

Komme til at og *ville* har mht. aspekt også fordelt det modale område mellem sig. Hvis vi udover betydningen 'fremtid' medindregner betydningen 'modal', fremkommer der et komplekst spil mellem brugen af formerne (*kommer til at* overfor *ville*), aspekterne (tilstandsaspekt overfor overgangsaspekt) og betydningerne (fremtid overfor modal). I følgende skema aflæses betydningen ud fra kombinationen af hjælpeverbum og aspekt:

	<i>komme til at</i> (+infinitiv)	<i>ville</i> (+infinitiv)
tilstandsaspekt	fremtid	modal
overgangsaspekt	modal	fremtid

Alt i alt kan man konkludere at *komme til at* + *-e* er (blevet) en uundværlig eftertid i moderne dansk. Vi kan opfatte den som en pendant til præsens i sætninger hvor man ikke kan eller vil bruge et modalt hjælpeverbum.

Omvendt kan *komme til at* ses som et supplement til de modale hjælpeverber, som en af de muligheder der er til rådighed når direkte nutid ikke er anvendelig. Om man så siger *Han*

kommer til at sidde på første række eller *Han vil sidde på første række* eller *Han skal sidde på første række*, *Han kan* (osv.), beror på hvilken modalitet der er brug for at udtrykke.

Litteratur

- Allan, Robin, Philip Holmes & Tom Lundskær-Nielsen (1995) *Danish: A Comprehensive Grammar*. London:Routledge.
- Bybee, Joan L. og William Pagliuca & Revere Perkins (1991) Back to the future, i Bernd Heine & Elizabeth Traugott (eds.) *Approches to Grammaticalization*. Vol.II. Amsterdam: Benjamins:17-58.
- Christensen, Robert Zola & Lisa Christensen (2005) *Dansk Grammatik*, Syddansk Univ. Forlag.
- Dahl, Östen (2000) The grammar of future time reference in European languages, i *Tense and Aspect in the Languages of Europe*, ed. Östen Dahl. Berlin, New York:Mouton de Gruyter.
- Det danske Sprog- og Litteraturselskab *Korpus 2000*, www.dsl.dk
- Diderichsen, Paul (1984 (1957)) *Elementær dansk Grammatik*, København: Gyldendal 1984.
- Engerer, Volkmarr (2003) Tid i sprog. Aktionsartteoriernes fire grundpiller, i Harald von Hielmcrone og Volkmarr Engerer (red.) *Tidskrift for Sprogforskning*, Årg. 1, nov. 2003. Århus: Statsbiblioteket.
- Hansen, Erik (1972) Modal interessens, i *Danske Studier*, feb. 1972.
- Hansen, Erik & Lars Heltoft (2005) *Grammatik over det Danske Sprog*, kap. 2A. *Ordklasserne*. Skrifter fra Dansk og Public Relations, Roskilde Universitetscenter.
- Hjort, Ebba & Kjeld Kristensen (red.) (2005) *Den Danske Ordbog*, Det danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Hopper, Paul J. & Elizabeth Closs Traugott (1993) *Grammaticalization*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Jespersen, Otto (1914) *Tid og tempus. Fortsatte logisk-grammatiske studier*. Særtryk af Oversigt over Det kgl. Danske Videnskabernes Selskabs forhandlinger. 1914. No 5-6.
- Jørgensen, Henrik (2001) Nogle bemærkninger om aspekt i dansk, i Carsten Madsen, Henrik Skov Nielsen og Peer E. Sørensen (red.): *Jeg'et og ordene*, Klim og Institut for Nordisk Sprog og Litteratur.
- Koefoed, H.A. (1958) *Teach Yourself Danish*. London: The English Universities Press Ltd.
- Togeby, Ole (2003) *Fungerer denne sætning?* (FDS). København:Gads Forlag.